

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรม
ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา*

THE RELATIONSHIP BETWEEN KNOWLEDGE AND ATTITUDES TOWARDS THE
PERFORMANCE OF TRAINED CAREGIVERS IN CARING FOR DEPENDENT ELDERLY IN
HIN TANG SUB-DISTRICT HEALTH PROMOTING HOSPITAL SUNG NOEN DISTRICT
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ศรินภา เพ็ญจันท์ก

Trenapa Phuekchantuek

ธันสธา โรจนตระกูล

Tanastha Rojanatrakul

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Email: trenapa.phu67@psru.ac.th

โทรศัพท์ 095-9315549

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเสมา ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรม 70 ชั่วโมง และญาติผู้ดูแลรวมทั้งสิ้น 257 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนาและข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.10 มีอายุระหว่าง 41–50 ปี ร้อยละ 33.50 สถานภาพสมรส ร้อยละ 66.50 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 50.20 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 47.90 รายได้เฉลี่ย 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 47.50 และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 68.50 ด้านปัจจัยความรู้ต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.35, S.D. = 0.55) ด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน (ค่าเฉลี่ย 4.53, S.D. = 0.61) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29, S.D. = 0.61) ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าควรพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยปรับรูปแบบการอบรมจากการเรียนรู้แบบ Passive เป็น Active Learning เน้นการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองแทนการบรรยาย เพื่อเพิ่มทักษะและความพร้อมของผู้ดูแลในการปฏิบัติงานจริง

* Received 4 March 2026; Revised 7 April 2026; Accepted 11 April 2026

คำสำคัญ: ผู้ดูแลผู้สูงอายุ, ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง, ความรู้,ทัศนคติ, การปฏิบัติงาน

Abstract

This study aimed to examine the relationship between knowledge and attitudes toward work performance among trained caregivers providing care for dependent older adults at Hin Tang Subdistrict Health Promoting Hospital, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province. A mixed-method research design, incorporating both quantitative and qualitative approaches, was employed. The sample consisted of 257 participants, including healthcare personnel from Sema Subdistrict Health Promoting Hospital, caregivers who had completed a 70-hour training program, and family caregivers. Data were collected using questionnaires and in-depth interviews with 10 participants. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, while qualitative data were analyzed through content analysis. The findings revealed that most respondents were female (68.10%), aged between 41–50 years (33.50%), married (66.50%), and had a secondary level of education (50.20%). The majority were engaged in agricultural occupations (47.90%), had a monthly income of 5,000–10,000 Thai Baht (47.50%), and had more than five years of work experience (68.50%). Regarding knowledge factors related to caregivers' work performance, the overall level was at the highest level (mean = 4.35, S.D. = 0.55). Similarly, attitudes toward work performance were also at the highest level (mean = 4.53, S.D. = 0.61). In addition, overall opinions regarding caregivers' work performance were found to be at the highest level (mean = 4.29, S.D. = 0.61). The qualitative findings suggest that the elderly care system should be further developed to ensure sustainability and greater efficiency. Training programs should be reformed by shifting from passive learning approaches to active learning methods, emphasizing hands-on practice in simulated situations rather than lecture-based instruction. This approach would enhance caregivers' skills, readiness, and confidence in real-world practice.

Keywords: Caregiver, Dependency Elderly, Knowledge, Attitude, Practice

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ สัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดว่าในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอดซึ่งมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) สภาพสังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งต้องอาศัยอยู่ตามลำพัง หรืออาศัยกับคู่สมรสเพียงสองคน ซึ่งความสามารถในการดูแลซึ่งกันและกัน ส่งผลโดยตรงต่อระบบบริการสุขภาพ โดยเฉพาะในด้านการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยประสบปัญหาภาวะพึ่งพิง และขาดผู้ดูแลที่เหมาะสม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นในทุกมิติ แผนฯ ฉบับนี้มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีหลักประกันที่มั่นคง และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570, 2565) รัฐบาลจึงได้ดำเนินนโยบายในการพัฒนาระบบการดูแล

ผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง โดยมอบหมายให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มนี้ผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิ (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2566)

จากข้อมูลในจังหวัดนครราชสีมา ปี 2565 มีประชากร 2,630,000 คน กลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมาจำนวนทั้งหมด 417,303 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มติดสังคม 372,581 คน กลุ่มติดบ้าน 39,740 คน และกลุ่มติดเตียง 4,982 คน จาก 32 อำเภอ นโยบายในการพัฒนาโดยเฉพาะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการเชิงรุกในชุมชน ร่วมกับทีมหมอครอบครัวและอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลที่ตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ประสบปัญหาการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ โดยในพื้นที่ตำบลที่ตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีประชากรทั้งสิ้น 6,525 คน และมีผู้สูงอายุ จำนวน 1,476 คน คิดเป็นร้อยละ 22.62 ของประชากรในพื้นที่ แบ่งออกเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ติดสังคม 1,231 คน กลุ่มติดบ้าน 220 คน และกลุ่มติดเตียง 25 คน จากการประเมินด้วยแบบ Barthel ADL Index พบว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในพื้นที่มีทั้งสิ้น 25 คน แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ กลุ่มที่ยังสามารถเคลื่อนไหวได้บางส่วน จำนวน 19 คน กลุ่มที่มีภาวะสับสนทางสมองร่วมด้วย จำนวน 1 คน และกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลย จำนวน 5 คน ซึ่งกลุ่มที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง โดยเฉพาะกลุ่มติดบ้านและติดเตียง ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งด้านสุขภาพกายและจิตใจ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพพื้นที่มีระบบการดูแลผู้สูงอายุที่พึ่งพิงยังพบข้อจำกัดในเชิงปฏิบัติ และพบว่าผู้ผ่านการอบรมบางส่วนไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง และยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ครบถ้วนตามบทบาทที่กำหนดไว้การปฏิบัติงานของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีความซับซ้อนและต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะเฉพาะด้าน ภาระงานที่เพิ่มขึ้นแล้ว ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์สนับสนุน การเดินทาง ค่าตอบแทน และการประสานงานกับครอบครัวของผู้สูงอายุ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยตรง จำนวนผู้ดูแล (Care givers) ที่ผ่านการอบรมหลักสูตร 70 ชั่วโมง มีเพียง 10 คน และมีผู้จัดการระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข (Care Manager: CM) เพียง 1 คน ทำให้ภาระงานด้านการดูแลผู้สูงอายุตกอยู่กับบุคลากรจำนวนจำกัด อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ (สำนักกรมอนามัย, 2566) ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิงในเขตพื้นที่ตำบลที่ตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน จึงจำเป็นต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ผู้วิจัยซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพและปฏิบัติหน้าที่เป็น Care Manager ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพพื้นที่ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จึงได้ดำเนินการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลกลุ่มนี้ ผลการศึกษานี้จะช่วยสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดที่แท้จริง และนำไปสู่การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนอย่างเหมาะสม ต่อไป ให้ครอบครัวและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง จำนวน 12 คน กลุ่มญาติผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงกลุ่มติดเตียงและติดบ้าน จำนวน 245 คน และผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ 70 ชั่วโมง ขึ้นไป จำนวน 10 คน ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามทดลองแบบสอบถามประกอบไปด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์ทำงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะของคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบในลักษณะประเมินค่าเป็น 5 ระดับ (rating scale) ส่วนที่ 3 บทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงเป็นแบบประเมินความรู้ ส่วนที่ 4 ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงทำแบบทดสอบความรู้พิจารณาจากคะแนนความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้ป่วยที่มีภาวะพึ่งพิง ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ซึ่งแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมประเมินค่าเป็น 5 ระดับ (rating scale) จากการสัมภาษณ์ ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามศัพท์เฉพาะและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งระเบียบวิธีวิจัย เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและคำถามในการสัมภาษณ์ สร้างกรอบแนวคิดของการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม กิจกรรมตามโปรแกรมการอบรมอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุในระยะพึ่งพิงและบุคคลอื่นที่มีภาวะพึ่งพิงภายใต้หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ 70 ชั่วโมง การทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำเครื่องมือแบบสอบถามฉบับร่างที่พัฒนาและปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ 1) รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ ตำแหน่ง อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาวิทยาลัทธิราชภัฏพิบูลสงคราม 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี พ่วงรอด ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) นายสุพัฒน์กิจ ชูศิลป์ชัย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มาตรวจสอบและพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหาความถูกต้องของการใช้ภาษา ความชัดเจนสอดคล้อง ตามนิยามในแต่ละข้อคำถาม โดยการวัดดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับค่านิยามศัพท์เฉพาะ (Item Objective Congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ให้คะแนน +1 หากท่านมั่นใจว่า ข้อความนี้สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์ ให้คะแนน 0 หากท่านไม่มั่นใจว่า ข้อความนี้สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์ ให้คะแนน -1 หากท่านมั่นใจว่าข้อความนี้ไม่สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์ จากนั้นนำคะแนนจากการตอบของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับค่านิยาม พร้อมทั้งใช้แบบสังเกตและแบบทดสอบความรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประกอบด้วยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวตรีนภา เผือกจันทิก ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ ประสบการณ์ในการทำงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัด นครราชสีมา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2568 สถานที่ สัมภาษณ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง เริ่มสัมภาษณ์เวลา 09.30 น. ในงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรม ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดการวิจัยและแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การบริหารงานวิจัยในฐานะที่ท่านมีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญทำให้เกิดการพัฒนางานวิจัยของสถาบัน ข้าพเจ้าจึงเรียนมาเพื่อขออนุญาต สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามดังนี้ผู้วิจัยทำหนังสืออนุญาตจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามจังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้งอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาเพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลกับบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้งจำนวน 12 คน กลุ่มญาติผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 245 คน และผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ 70 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน 10 คน ในการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์โดยใช้ Google Form สร้างแบบสอบถาม เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามนำข้อมูลมากำหนดรหัสตัวแปรและบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ประมวลผลต่อ การประชุมของคณะผู้วิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจ กำหนดกลุ่มเป้าหมายและสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการประชุมเพื่อตรวจสอบองค์ความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการวิจัยมีปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์นำผลจากการศึกษาข้อมูลและผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามพร้อมใบเซ็นยินยอมเข้าร่วมการวิจัยเอกสารชี้แจงการเก็บแบบสอบถามผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามไว้ 6 สัปดาห์และนัดหมายเพื่อรับแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การสัมภาษณ์ประชุมคณะนักวิจัยเพื่อสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัยนำเสนอผลการวิจัยวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แล้วนำเสนอเขียนรายงานด้วยการพรรณนาประกอบตัวอย่างวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานของข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มด้วยวิธีแบบเจาะจง ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญคือผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ 70 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน 10 คน การจัดเตรียมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมาตรวจสอบถึงความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ลงข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของ ผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์ทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมใน

การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแล ที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ทางเนื้อหา (Content analysis) จากแบบสัมภาษณ์โดยสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ออกมาเป็นข้อคำถาม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยข้อมูลทั่วไปและตัวแปรที่ศึกษาใช้สถิติพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์โดยสถิติสหสัมพันธ์ และสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ด้านความรู้ต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ด้านความรู้ต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรม				
$\mu = 4.29$	$\mu = 4.28$	$\mu = 4.27$	$\mu = 4.27$	$\mu = 4.15$
การอบรมช่วยให้สามารถประสานงานกับบุคลากรทางการแพทย์ได้อย่างราบรื่น	ความรู้ที่ได้จากอบรมทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ	มีความเข้าใจในเนื้อหาการอบรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการดูแล	สามารถนำความรู้เรื่องการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน	ความรู้ที่ได้จากหลักสูตรอบรมนำไปใช้ในการวางแผนการดูแลประจำวัน
ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด			$\mu = 4.35$	$\sigma = 0.55$

2. ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรม				
$\mu = 4.50$	$\mu = 4.31$	$\mu = 4.30$	$\mu = 4.30$	$\mu = 4.26$
ความเคารพและให้เกียรติต่อความเป็นปัจเจกบุคคล	เข้าใจในความต้องการของผู้สูงอายุทำให้มีความอดทนและเอาใจใส่ในการทำงาน	ผสมผสานระหว่างความรู้ทางวิชาการและทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน	อบรมช่วยให้มีทัศนคติเชิงบวกต่อการดูแลผู้สูงอายุ	เปิดใจรับฟังความคิดเห็น/ความต้องการของผู้สูงอายุและครอบครัวเพื่อนำมาปรับปรุง
ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด			$\mu = 4.53$	$\sigma = 0.61$

3. ปัจจัยด้านความรู้และด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.46$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า

ด้านความรู้และด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรม				
ทัศนคติ	ปฏิบัติงาน	ความรู้	ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด	
$\mu = 4.50$	$\mu = 4.32$	$\mu = 4.29$	$\mu = 4.46$	$\sigma = 0.60$

4. ผลการทดสอบความรู้หลังได้รับการอบรมของผู้ดูแลผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง 70 ชั่วโมง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ทำแบบทดสอบความรู้แบบกากเครื่องหมายถูก หรือเครื่องหมายผิดหน้าข้อความ ทั้งหมด 20 ข้อ พบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้คะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เป็นจำนวนทั้งหมด 6 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้คะแนนเต็ม 19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.00 เป็นจำนวนทั้งหมด 4 คน ทั้งนี้ได้แบ่งระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ช่วงคะแนน 0 - 11 (น้อยกว่าร้อยละ 60%) มีความรู้ระดับน้อย ช่วงคะแนน 12 - 15 (ร้อยละ 60-79) มีความรู้ระดับปานกลาง ช่วงคะแนน 16 - 20 (80% ขึ้นไป) มีความรู้ระดับสูง

ทดสอบความรู้หลังได้รับการอบรมของผู้ดูแลผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง 70 ชั่วโมง		
คะแนนเต็ม 20 คะแนน	คะแนนเต็ม 19 คะแนน	แบ่งระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับ
คิดเป็นร้อยละ 100.00	คิดเป็นร้อยละ 95.00	ช่วงคะแนน 16 - 20 (80% ขึ้นไป) มีความรู้ระดับสูง
ทั้งหมด 6 คน	ทั้งหมด 4 คน	ช่วงคะแนน 12 - 15 (ร้อยละ 60-79) มีความรู้ระดับปานกลาง
รวมยอดผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 10 คน		ช่วงคะแนน 0 - 11 (น้อยกว่าร้อยละ 60%) มีความรู้ระดับน้อย

5. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 68.10 และเป็นเพศชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90 ด้านอายุผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 62 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.10 ด้านสถานภาพ ครอบครัว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุมีสถานภาพสมรส จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 66.50 รองลงมาไม่มีสถานภาพสมรส จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 ด้านระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุมีระดับ การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 รองลงมาประถมศึกษา จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ด้านอาชีพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 47.90 รองลงมาอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.10 ด้านรายได้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รายได้ต่อเดือนคือ 5,000 - 10,000 บาท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมา ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 30.40 ด้านประสบการณ์การทำงานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 68.50 รองลงมา 1 - 5 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความรู้และด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยในพื้นที่ตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีประชากรทั้งสิ้น 6,525 คน และมีผู้สูงอายุจำนวน 1,476 คน คิดเป็นร้อยละ 22.62 ของประชากรในพื้นที่ แบ่งออกเป็นกลุ่ม ผู้สูงอายุ ตัดสังคม 1,231 คน กลุ่มติดบ้าน 220 คน และกลุ่มติดเตียง 25 คน

ผู้ตอบแบบสอบถามด้านความรู้และด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา		
เพศ	หญิง จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 68.10	ชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90
อายุ	อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50	อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 62 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.10
สถานภาพ	สถานภาพสมรส จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 66.50	สถานภาพหย่าร้าง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20
ระดับการศึกษา	การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20	ประถมศึกษา จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00
อาชีพ	เกษตรกร จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 47.90	รับจ้างทั่วไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 19.10
รายได้	รายได้ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50	ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 30.40
ประสบการณ์การทำงาน	ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 68.50	ประสบการณ์ทำงาน 1 - 5 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80

6. ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) มีค่า 0.799 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมด 3 ตัว ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 84.5 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.228 อีกทั้งผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (F) มีค่า 109.662 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัว มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง ซึ่งสามารถนำไปสร้างเป็นสมการต่อไปได้ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่นำมาใช้ในการพยากรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของ

ผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความรู้ (X1) ด้านทัศนคติ (X2) และด้านการปฏิบัติ (X3) ส่งผลต่อความสำเร็จผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบ คะแนนดิบและ คะแนนมาตรฐาน ดังนี้ สมการพยากรณ์คะแนนดิบ = $.490 (X1) - .326(X2) + .259(X3) + .192$ และสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน = $.516 (Z1) - .346 (Z2) + .251(Z3)$

ด้าน	B	Std. E.	Beta	t	Sig.
ด้านความรู้ (X1)	.490	.047	.516	6.744	.001
ด้านทัศนคติ (X2)	.326	.051	.346	4.436	.001
ด้านการปฏิบัติงาน (X3)	.259	.062	.251	5.726	.001
ค่าคงที่	.192	.228		.841**	.401
R = 0.845	R ² = 0.799 SE est = 0.356				
F = 109.662**	Sig = .001				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้ดูแลมีความสัมพันธ์กันจากผลการวิจัยพบว่าผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมมีระดับความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอยู่ในระดับดีมาก ทั้งด้านการดูแลกิจวัตรประจำวันการดูแลสุขภาพทางกายและจิตใจ การป้องกันภาวะแทรกซ้อน เช่น แผลกดทับ การสำลัก การหกล้ม แผลถลอก รวมถึงการประสานงานและส่งต่อทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรการอบรมมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ดูแล ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด KAP Model ซึ่งอธิบายว่า ความรู้ (Knowledge) เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้บุคคลเข้าใจปัญหาและสามารถตัดสินใจปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม หากผู้ดูแลมีความรู้ที่ถูกต้องจะลดความผิดพลาดในการดูแลและเพิ่มความมั่นใจในการทำงานนอกจากนี้ ความรู้ยังช่วยให้ผู้ดูแลสามารถตอบคำถามของญาติ ประเมินสภาพผู้สูงอายุรายบุคคลและวางแผนการดูแลได้อย่างเป็นระบบซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ต้องอาศัยผู้ดูแลเป็นกำลังหลักในชุมชน ผลการวิจัยพบว่าผู้ดูแลมีทัศนคติเชิงบวกต่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอยู่ในระดับสูง โดยมองว่างานดูแลเป็นงานที่มีคุณค่ามีความสำคัญต่อสังคมมีความเต็มใจ อดทน และเคารพศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตาม KAP Model ในส่วนของ Attitude ซึ่งหมายถึงความรู้สึก ความเชื่อและการประเมินค่าของบุคคลต่อพฤติกรรม หากผู้ดูแลมีทัศนคติที่ดีจะเกิดแรงจูงใจภายใน ส่งผลให้การทำงานมีความต่อเนื่อง แม้ต้องเผชิญกับความเหนื่อยล้า ความเครียด หรืออาการถดถอยของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าผู้ดูแลมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี ครอบคลุมทั้งด้านการดูแลกิจวัตรประจำวันการดูแลสุขภาพทางกาย จิต และสังคม การส่งเสริมสุขภาพ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการประสานงานส่งต่อ การปฏิบัติงาน ที่มีคุณภาพสะท้อนถึงความสามารถในการนำความรู้และทัศนคติมาประยุกต์ใช้จริงในสถานการณ์ดูแล ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบ Practice ของ KAP Model ที่เน้นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อผู้ดูแลมีความรู้ที่ถูกต้องและทัศนคติที่ดีจะนำไปสู่การดูแลที่มีมาตรฐาน เช่น การจัดทำทางป้องกันแผลกดทับ การเคลื่อนย้ายอย่างปลอดภัย การส่งเสริมการออกกำลังกาย และการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าความรู้และทัศนคติมี ความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานของผู้ดูแล แสดงให้เห็นว่าผู้ดูแลที่มี

ความรู้นี้มากและมีทัศนคติที่ดีจะมีระดับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นสอดคล้องกับแนวคิด KAP Model ที่อธิบายลำดับการพัฒนาพฤติกรรมว่า Knowledge → Attitude → Practice กล่าวคือความรู้เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงเมื่อบุคคลเข้าใจจะก่อให้เกิดความรู้สึกละทัศนคติที่ดี และสุดท้ายสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานในบริบทของการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง หากผู้ดูแลได้รับการอบรมอย่างเหมาะสม จะเกิดทั้งความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าของงาน ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่มีคุณภาพและต่อเนื่อง สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิด KAP Model

2. ความรู้ต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าด้านความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือข้อการอบรมช่วยให้สามารถประสานงานกับบุคลากรทางการแพทย์หรือสมาชิกในครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างราบรื่น สะท้อนให้เห็นว่าผู้ดูแลมีศักยภาพและความพร้อมในการปฏิบัติงานดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และการทำงานผู้ดูแลได้รับการ สนับสนุนโครงการจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วลัยภรณ์ อุระไร, 2567) เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) ที่พบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของผู้ดูแลดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ผู้ดูแลมีความมั่นใจมากขึ้นในการดูแลผู้ป่วยสามารถให้กำลังใจ ช่วยเหลือทางสังคม และติดตามอาการของผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ทัศนคติที่เป็นอคติต่อผู้ป่วยลดลง ผู้ดูแลมีมุมมองเชิงบวกมากขึ้นและสามารถส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของผู้ป่วยในชุมชนได้ดีขึ้น การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า KAP Model เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้ดูแลผู้ป่วยโดยช่วยเพิ่มความรู้ ลดอคติ และปรับปรุงการปฏิบัติการดูแลในทางที่ดีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหินตั้ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

3. ด้านทัศนคติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือความเคารพและให้เกียรติต่อความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้สูงอายุทุกคนสะท้อนให้เห็นว่าผู้ดูแลมีศักยภาพและความพร้อมในการปฏิบัติงานดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และการทำงานผู้ดูแลได้รับการสนับสนุนโครงการจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิวิทย์ วิริยะสกุลพันธ์, 2565) เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมนและสถิติไคสแควร์ใช้ทดสอบค่าความสัมพันธ์ที่พบว่าระดับความรู้ดี ระดับทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก และระดับพฤติกรรมปฏิบัติตามระดับความรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับทัศนคติ ความเชื่อมั่นความสอดคล้องภายในของส่วนความรู้ ส่วนทัศนคติและส่วนพฤติกรรมการปฏิบัติมีความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะบุคคลและการทำงาน ระดับการศึกษา ลักษณะการทำงาน จำนวนผู้ป่วย มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ ระดับทัศนคติ และระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม ผู้ดูแลมีความมั่นใจมากขึ้นในการดูแลผู้ป่วยสามารถให้กำลังใจ ช่วยเหลือทางสังคม และติดตามอาการของผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เสาวลักษณ์ ศรีดาเกษ และคณะ, (2563)) ที่พบว่าการปฏิบัติในการดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ความรู้และทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวก และยังสอดคล้องกับ (เพ็ญญา มะหะหมัด, 2561) เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) พบว่าผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุมีความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติตามหลักการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอยู่ในระดับสูง การปฏิบัติตามหลักการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ 5 ด้าน พบว่าผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุสามารถดูแลผู้สูงอายุเพื่อป้องกันการเกิดแผลกดทับ สามารถดูแลเพื่อป้องกันข้อยึดติดและกล้ามเนื้อลีบและสามารถดูแลเพื่อป้องกันภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับสูง ด้านความสามารถในการดูแลเพื่อป้องกันการติดเชื้อ ในระบบทางเดินหายใจและความสามารถในการดูแลเพื่อป้องกันการติดเชื้อในระบบทางเดินปัสสาวะสามารถปฏิบัติได้ อยู่

ในระดับปานกลาง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุมีความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตามหลักการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอยู่ในระดับสูง และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่

การดูแลผู้สูงอายุพึ่งพิงต้องใช้ทักษะมากกว่าการรับรู้เชิงพฤติกรรมทั่วไปการดำเนินงานที่ผ่านมาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสถานการณ์ในปัจจุบันเนื่องจากมีความซับซ้อนของกลุ่มวัย กลุ่มโรค กลุ่มอายุและพื้นฐานความรู้ หลังผ่านการอบรมต่างๆมาซึ่งผลลัพธ์ที่ได้แตกต่างกันสิ่งที่คอยเกื้อกูลเกื้อหนุนที่ครอบคลุมมากทุกระดับในหน่วยงานควรให้ความสำคัญ ดังนี้ ตัวแปรเดิม KAP Knowledge Attitude Practice ตัวแปรใหม่ KAS Knowledge Attitude Skills อธิบายโดยรวมคือการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในระดับต่ำบลิทตั้ง จะสัมฤทธิ์ผลสูงสุดผ่านระบบการเกื้อกูลเชิงรุก

1. ปัจจัยนำเข้า	(B) กลไกขับเคลื่อน (Mediating Mechanisms)	(C) กระบวนการ (Process)	(D) ปัจจัยสนับสนุน (Supporting Factors)	(E) ผลลัพธ์ (Outcomes)
ความรู้ - ความรู้จากอบรม - แนวทางการดูแล ผู้สูงอายุพึ่งพิง ทัศนคติ - เจตคติของผู้ดูแล - แรงจูงใจ - มีคุณค่า ทักษะ - ทักษะการปฏิบัติ - ดูแลเฉพาะราย	1. เทคโนโลยี - Line - Group - Fast Track - ระบบ IT - บันทึกข้อมูล - การสื่อสารแบบ Real-time 2. ระบบสังคม - ธนาคารเวลา - เครือข่าย อสม. - ช่วยเหลือในชุมชน 3. ระบบการเรียนรู้ - Active Learning - Simulation - Training - ฝึกปฏิบัติจริงก่อน ลงพื้นที่	1. การดูแลเชิงรุก - การค้นหาผู้ป่วย เชิงรุก - ไม่มีผู้ตกหล่น 2. การดูแลแบบ บูรณาการ - ทีมสหวิชาชีพ - เชื่อม รพ.สต. , ชุมชน, อปท. 2. การติดตาม ต่อเนื่อง - ลดรอยต่อการ สื่อสาร - ใช้ข้อมูลร่วมกัน	1. งบประมาณ สุขภาพ ท้องถิ่น - งบ อปท. - วัสดุอุปกรณ์ (ผ้าอ้อม/แผ่นรอง ขับ) - อสม.เฉพาะทาง	1. ระดับ บุคคล - ผู้สูงอายุได้รับการ ดูแลที่มีคุณภาพ - ภาวะแทรกซ้อน ลดลง - คุณภาพชีวิตดีขึ้น 2. ระดับ ผู้ดูแล - มีทักษะมั่นใจ - ไม่เกิดBurnout 3. ระดับ ระบบ - ระบบดูแลมี ประสิทธิภาพ - ครอบคลุม ไม่ตก หล่น - ยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ระบบการดูแลยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เปลี่ยนจากการนั่งฟังบรรยายมาเป็นการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง เพื่อสร้างความมั่นใจและทักษะที่แม่นยำก่อนปฏิบัติงานจริงการนำเทคโนโลยีมาขับเคลื่อนการใช้ระบบไอทีบันทึกการปฏิบัติงานจะช่วยให้ทีมสหวิชาชีพติดตามอาการผู้สูงอายุได้แบบทันทีทันใด ลดรอยต่อของการสื่อสารระหว่างผู้ดูแลและบุคลากรทางการแพทย์ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนบทบาทท้องถิ่นและกองทุน ควรมีการพัฒนาระบบกองทุนดูแลระยะยาวให้ครอบคลุม เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวและสนับสนุนสิทธิประโยชน์ให้ผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ การสำรวจเชิงรุกส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีบทบาทในการสำรวจผู้มีภาวะพึ่งพิง

องค์ความรู้ใหม่ HINTANG Active Care Model: KAS–Tech–Community Integration Model

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จัดตั้งศูนย์การบริหารผู้สูงอายุในชุมชนกำหนดนโยบายรองรับสังคมสูงวัยระดับ ตำบล โดยมีงบประมาณสนับสนุนคงที่สำหรับวัสดุสิ้นเปลือง ได้แก่ ผ้าอ้อม สายยาง นอกเหนือจากงบ LTC ปกติ นโยบายธนาคารเวลา รมณศรีให้คนในวัยก่อนเกษียณในตำบลหันตั้ง มาช่วยดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเพื่อสะสมแต้มเวลาไว้ใช้เมื่อตนเองต้องการความช่วยเหลือในอนาคต สร้างมาตรฐานวิชาชีพ Caregiver ผลักดันให้มีการรับรองวิทยฐานะผู้ดูแลโดยเทศบาลสร้างความมั่นคงในอาชีพ ส่วนข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเน้นกระบวนการทำงานของทีมหน้างานให้มีประสิทธิภาพ จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือโดยทีมสหวิชาชีพจากโรงพยาบาลสูงเนิน มาลงพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหันตั้ง เดือนละครั้งแทนรายงานการนำ Line Group เฉพาะของตำบลหันตั้งให้ CG ส่งภาพแผล อาการผิดปกติให้พยาบาลวิชาชีพประเมินเบื้องต้นได้ทันทีจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ให้ผู้ดูแลได้มาแลกเปลี่ยนความอัดอั้นและรับการดูแลไตรมาส 1 ครั้ง ข้อเสนอแนะได้แก่การศึกษาความคุ้มค่าเชิงเศรษฐศาสตร์วิจัยว่าการที่ CG เข้าไปดูแลที่บ้านในตำบลช่วยลดอัตราการกลับไปนอนโรงพยาบาลและลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว วิจัยและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเดินหรืออุปกรณ์พยุงที่ผลิตจากวัสดุที่มีในตำบลหันตั้ง ได้แก่ ไม้เท้าหรือผ้าทอท้องถิ่น เพื่อลดต้นทุนและสร้างรายได้ให้ชุมชน และศึกษาพฤติกรรมและความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุสมองเสื่อมในพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อออกแบบกิจกรรมบำบัดที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเดิมของเขาพัฒนาระบบกองทุนดูแลระยะยาวให้ครอบคลุม ลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว ส่งเสริมสิทธิประโยชน์ให้ผู้มีภาวะพึ่งพิงได้รับเต็มที่ เปลี่ยนอบรมแบบนั่งฟังมาฝึกปฏิบัติสถานการณ์จำลอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ดูแล ใช้ระบบไอทีมาช่วยบันทึกการปฏิบัติงานของผู้ดูแล เพื่อให้ทีมสหวิชาชีพ ติดตามผลได้แบบ Real time เสริมสร้างบทบาทของท้องถิ่นในการฟื้นฟูชุมชน การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการพัฒนาและทดสอบโมเดลเชิงทดลอง (Intervention Study) ควรมีการนำ HINTANG Active Care Model (KAS–Tech–Community) ไปทดลองใช้ในพื้นที่อื่นที่มีบริบทแตกต่าง

กัน เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และทดสอบความสามารถในการประยุกต์ใช้ (Generalizability) ของโมเดล การวิจัยเชิงทดลองกึ่งจริง (Quasi-experimental Research) การศึกษาแบบกลุ่มทดลอง (ใช้โมเดล) กับกลุ่มควบคุม (ระบบปกติ) เพื่อวัดผลลัพธ์อย่างชัดเจน เช่น คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อัตราการเกิดภาวะแทรกซ้อน ระดับภาวะหมดไฟของผู้ดูแล

บรรณานุกรม

- เพ็ญภา มะหะหมัด. (2561). ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตามหลักการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุในตำบลสุโงโลก อำเภอสุนทราราม จังหวัดนราธิวาส. *วารสารพัฒนาวิทยา และ เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ*, 17(1).
- วลัยภรณ์ อุวะไร. (2567). ผลของการพัฒนารูปแบบการให้ความรู้โดยใช้หลัก KAP model แก่ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวช โรงพยาบาลส่องดาว อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชุมชน*, 3(4).
- วิริทธิ์ วิริยะสกุลพันธ์. (2565). การศึกษาความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตามหลักฐานเชิงประจักษ์ของนักกายภาพบำบัดที่ผ่านหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขากายภาพบำบัดในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- สำนักกรมอนามัย. (2566). *คู่มือการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง*. กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *รายงานการสำรวจสุขภาพประชากรไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5*. เท็กซ์ แอนด์เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2566). *คู่มือสนับสนุนการบริหารจัดการระบบบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ*. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.).
- เสาวลักษณ์ ศรีดาเกษ, สุทิน ชนะบุญ, เบญจพล แสงไสว, สุภาพร ชัยชาญวัฒนา, และนงค์ลักษณ์ ตั้งปรัชญากุล. (2563). ความสัมพันธ์ด้านความรู้ และทักษะ ต่อการปฏิบัติในการดูแลผู้สูงอายุของผู้ดูแลผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จังหวัดนนทบุรี*, 14(3).